

פרשת ויגש התש"פ

"מה טבו אהליך יעקב משפנתיך ישראל" (ה')

א. "ויקמו כל בניו וכל בנתיו לנחמו, וימאן להתנחם, ויאמר, כי ארד אל בני אבל שאלה, ויבך אתו אביו", (פרשת "וישב". בראשית, לז' - לה').

"ויסע ישראל וכל אשר לו, ויבא בארה שבע, ויזבח זבחים - לאלהי אביו וצחק", (בראשית, מו' - א').

"ויאסר יוסף מרכבתו, ויעל לקראת ישראל אביו, גשנה, וירא אלו, ויפל על צואריו, ויבך על צואריו עוד. ויאמר ישראל אל יוסף, אמותה הפעם - אחרי ראותי את פניך, כי עודך חי", (בראשית, מו', כט' - ל').

ב. על הפסוק (בראשית, לז' - לה'), "ויקמו כל בניו וכל בנתיו לנחמו, וימאן להתנחם, ויאמר, כי ארד אל בני אבל שאלה, ויבך אתו אביו",

פירש רש"י, וז"ל:

"ומדרשו, גיהנם,

סימן זה היה מסור בידי מפי הגבורה, אם לא ימות אחד מבני - בחיי, מובטח אני שאיני רואה גיהנם".

ויעוין מה שכתב¹ בזה אדמו"ר עטרו"ת "יש"א² ברכה" זיע"א, וז"ל:

"וקשה, יעקב אבינו בחיר שבאבות, יראה פני גיהנם?

אלא, ידוע, שכל צדיק מובילים אותו לגן עדן דרך גיהנם,

ואז הוא בכוח צדקותו, מוציא מגיהנם, הרבה רשעים הנידונים שם, ומעלה אותם יחד עמו לגן עדן.

¹ בספרו הקדוש "אהבת ישראל", פרשת "וישב", עמודים 3-142.

² הגה"ק רבי ישראל אביחצירא זיע"א, המכונה, סידנא בבא סאלי.

וככל שהצדיק גדול יותר, כך מעלה יותר רשעים עמו.
והצדיק השם, והכלול מכל, זכותו גדולה, שיכול להציל את הרשעים מגהינם -
גם אם אינו נכנס לשם.
וסימן זה היה ביד יעקב -
שאם לא ימות אחד מבניו בחייו, בודאי הוא צדיק גמור, ואינו צריך לעבור דרך
גהינם לגן עדן,
ויכול הוא להעלות הרשעים, גם אם לא יכנס לגיהנם.
אך עכשיו שמת בנו, בודאי יעבירוהו דרך גהינם,
וזהו, 'אֶרֶד אֶל בְּנֵי אָבִל שְׂאֵלָה' -
לגהינם,
בגלל 'בְּנֵי', שמת בחייו".

ג. והנה, על הפסוקים (בראשית, מו', כט' - ל'), "וַיֹּאסֶר יוֹסֵף מְרַפְּבֹתוֹ, וַיַּעַל
לְקִרְאֵת יִשְׂרָאֵל אָבִיו, גִּשְׁנָה, וַיָּרָא אֵלָיו, וַיִּפֹּל עַל צְנֹאָרָיו, וַיִּבְכֶּה עַל צְנֹאָרָיו
עוֹד. וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף, אָמוּתָה הַפֶּעַם - אַחֲרַי רְאוּתִי אֶת פְּנִיךָ, כִּי עוֹדֶךָ חַי",
פירש רש"י, וז"ל:

" וַיִּבְכֶּה עַל צְנֹאָרָיו עוֹד' - לשון הרבות בכיה ... הִרְבָּה וְהוֹסִיף בְּבִכּוֹ, יוֹתֵר עַל הַרְגִיל,
אֲבֵל יַעֲקֹב, לֹא נִפְלַע עַל צְנֹאָרָיו יוֹסֵף, וְלֹא נִשְׁקוּ -
וַאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ, שֶׁהִיא קוֹרָא אֶת שְׁמֵעַ.
'אָמוּתָה הַפֶּעַם' ... מִדְּרָשׁוֹ - סָבוּר הֵייתִי לְמוֹת שְׁתֵּי מִיתוֹת, בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
הַבָּא,
שְׁנִסְתַּלְקָה שְׂכִינָה מִמֶּנִּי,
וְהֵייתִי אוֹמֵר, שִׁיתְּבַעֲנִי הַקַּב"ה מִיַּתְתְּךָ,
עַכְשָׁיו שְׁעוֹדֶךָ חַי, לֹא אָמוּת - אֲלֵא פֶעַם אַחַת".

וב"כלי יקר", ביאר בזה באופן אחר, וז"ל:

"לפי שקודם זה, היו חייו חיי צער, והיה חשוב כמת בחייו³ - כאילו כבר מת ועבר
ובטל מן העולם,

³ במסכת נדרים, (סד' ע"ב):

"תניא, ארבעה חשובין כמת. עני, ומצורע, וסומא, ומי שאין לו בנים".

והטעם בכל ארבעה אלו שחשובים כמתים, יבואר בסייעתא דשמיא בטוטו"ד:

כי הנה בפסוק (במדבר, יט' יז'), "וְלִקְחוּ לְטָמֵא מֵעֵפֶר שְׂרֵפֶת הַחַטָּאת, וְנָתַן עָלָיו מֵיִם חַיִּים אֶל כְּלָיו" -

וצריך ביאור בזה, וכי יש מציאות חיים במים.

אלא, שהביאור בזה, הוא, שכאשר נתבונן במים המכונסים בבור, נראה שהם מעופשים,

ולעומת זאת, כאשר הם זורמים במעיין וכיו"ב, הם ראויים לשתייה -

וכל כך למה, מפני שיש בהם חיות.

והנה, טַבַּע טַבַּע הקב"ה בברואיו,

כוח עצום, כוח שנקרא "מידת הנתינה".

וכשהאדם אינו נותן, הרי הוא חשוב כאותם מים המכונסים בבור, שבאים למצב של התעפשות.

ומשום כך, נחשב העני למת. שהרי אין לו ממה לתת.

וכמו כן, המצורע שנמצא בהסגר מחוץ למחנה, ואינו יכול לתת מאומה, נחשב למת.

וכן הסומא, שאינו רואה, ואינו יכול לראות במה חבירו חסר, וממילא שאינו נותן מעצמו, נחשב למת.

והגדול שבכולם -

הוא, מי שאין לו בנים, שהרי, טבע האדם להיטיב עם בניו, וכמו שנתבאר,

ואם כן, בשעה שאין לו בנים, נחשב הוא למת.

ואפשר, דהוא הדין בעניין זה:

דכיוון שהיה יוסף הצדיק בנו חביבו של יעקב אע"ה, והיה דומה לו ביותר, ואף מסר לו את רוב תורתו
(וכמבואר בדברי רש"י, בריש פרשת "וישב"),

בשעה שנלקח ממנו אותו הבן, נחשב יעקב אע"ה, כמי שאין לו בנים, כלל ועיקר -

והרי הוא, כמת לכל דבריו -

כיוון, שבן זה, עיקרן של בנים הוא.

אבל עכשיו שנאמר (בראשית, מה' - כז'), 'ותחי רוח יעקב אביהם' -
שנעשה איש חי,

מעתה, יהיה מעותד אל המיתה, ורק פעם אחת, ולא הרבה מיתות -
כי החשוב כמות מחמת חיי צער, דומה כאילו בכל יום הוא מת".

ד. ובמה שכתב רש"י (הובא באות ג'): :

"אבל יעקב, לא נפל על צוארי יוסף, ולא נשקו -
ואמרו רבותינו, שהיה קורא את שמע".

⁴ הרבה ביקשו, לעמוד על כוונתו של יעקב אע"ה, שלא מצא זמן אחר - לקרוא
קריאת שמע, רק באותה שעה, אחרי כל כך שנים של אָבֶל שלא נגמר עדיין,

אָבֶל שגרם שברון לב ומרירות רבה, בתוך המשפחה,

וכבר גָזַר אומר יעקב אבינו (בראשית, לז' - לה'), 'כִּי אֶרְדָּ אֶל בְּנֵי אָבֶל שְׂאֵלָה' -

זאת אומרת, שאין גם תקווה שאבלות זו תפסק פעם,

וללא ספק, שאם היה אפילו חוט דק של אור, על פרשה עגומה זו, בוודאי היה
חש הפוגה קלה מאבלו הכבד.

ולפלא, שדווקא אחרי הבשורה המשמחת, ש-עוד יוסף חי, וכי הוא מושל בכל
מצרים, וכי כל החלומות התקיימו במלואם -

וכבר הגיע למצרים, והינו עומד מול בנו אהובו יוסף -

וטבעי הוא, וגם רצוי, שיחבק את יוסף וישקהו,

מה עוד, שרגעים אלה של התרגשות, מסוגלים הם גם להודות ל-ה', שזכה סוף
סוף לראות את יוסף האבוד - חי ושלם בתורתו ויראתו,

אבל יעקב אבינו, התעלם מכל זה, וקורא קריאת שמע, אתמהה.

⁴ לשונו של סבי מו"ר הגה"צ רבי משה איבגי שליט"א,

בספרו "ישרי לב" על התורה, חלק א', עמודים רח"ט'.

וראיתי בשם גאון עולם, המהר"ל ז"ל⁵, שהאיר עינינו בפרשה זו, בדברים נפלאים
המקובלים על הלב, וזה לשונו:

**"זו דרכם של צדיקים, בשעה שמזדמן להם מעשה כל שהוא, הדורש הבעת
אהבה,**

מיד, הרי הם משקיעים את כל אהבתם, באהבת ה' יתברך,

**כאשר יעקב רואה את יוסף, ובלבו מתלקחת האהבה לבנו אהובו, אשר לא ראהו
מזה עשרות בשנים.**

ומתוך כמיהה זו לבנו, מתגבר על עצמו -

ומכווין את אהבתו זו, כלפי ה' יתברך -

באותה שעה, הוא קורא קריאת שמע, ומתעסק בה, 'וְאֶהְבֶּתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ',

אותה אהבה והשמחה שהתלקחה בליבו, בראותו את יוסף -

אהבה שהינה בשיא התשוקה, שמחה במלואה ממש -

הַפְנָה אוֹתָהּ לַהֲקִיבָהּ,

ולא בכל יום זוכה האדם לאהבה ושמחה כה עזה וחזקה ... **לכן ראה לנכון, לנצל**

הזדמנות זו, להתגבר על טבעו,

זו היא הדרך, להתקרב אליו יתברך, ביתר שאת, וביתר עוז".

ה. ⁶ ואפשר להעיר עוד באותו עניין, הערה הנוגעת לכולנו בחיי יום יום,

שרק יעקב אבינו בחיר שבאבות, היה מסוגל לעמוד בה,

אין ספק שהאבלות בה השתקע יעקב אבינו, בגלל יוסף -

אין בזה חלילה וחס, שום שייכות לטבע של אהבת הבן, כמו אצל אדם רגיל,

⁵ בפירושו "גור אריה", על התורה. על הפסוק הנ"ל.

⁶ לשונו של סבי מו"ר הגה"צ רבי משה איבגי שליט"א,

בספרו "ישרי לב" על התורה, חלק א', עמודים רט"ז-י'.

הַאֲבֵל והצער הגדול, היה בעיקר משום פגם רוחני ⁷, שממנו חשש יעקב אבינו - בניו, הם היסוד ממנו עתיד לקום ולהתקיים עם ישראל - בכל הודו והדרו, שזה תכלית הבריאה בהווה ובעתיד,

תפקיד ומטרה זו, הוטלה על בחיר שבאבות -

אחרי שאברהם ויצחק, הכשירו את הרקע לכך, והשרישו שורשים - מהם גִּדְל פָּרַח זה - יעקב אבינו בחיר שבאבות, שממנו יפרח ויציץ עם סגולה, עם קדוש.

כל חייו, עמל יעקב אבינו, לשם מטרה קדושה זו,

והבסיס והיסוד לכך, הם יב' שבטים, שמהם יצמוח גוי קדוש זה,

ואם יחסר אחד מהם חלילה וחס, אז כל הבניין אין לו קיום,

וכל המטרה כשלה, חלילה וחס ...

זה סוד הַאֲבֵל והיגון, שלא נפסק במשך כב' שנים ...

אבל אחרי שעמד מול יוסף, וראה את שלמותו הנוראה ... אחרי ראותו כל זה, התחיל לתבוע עצמו על כל הַאֲבֵל הנורא, ובכך, מנע מעצמו השראת השכינה ורוח קודש.

1. ⁸ יעקב אבינו, התרגש מאוד מפגישה זו עם יוסף בנו, במעמד זה, הוא משחזר לעצמו את כל העשרים ושתיים שנה של אבלות,

ומצטער על כך, שלא סמך על ההשגחה העליונה -

וכי אין רע יורד מן השמיים,

המהפך הזה שאירע לו בחייו, גרם לו סערה גדולה בנפשו, על שאיבד עשתונותיו, ואפילו התבטא בצורה לא מתאימה, לבחיר שבאבות ...

⁷ ואפשר גם, שהוא כפי פירושו של סידנא בבא סאלי זיע"א, וכפי שהבאנו באות ב'.

⁸ לשונו של סבי מו"ר הגה"צ רבי משה איבגי שליט"א,

בספרו "ישרי לב" על התורה, חלק א', עמוד רי'.

ומצינו באמת, שהיתה עליו טענה, כשאמר לבניו⁹, "וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל, לָמָּה הִרְעַתֶּם לִי, לְהַגִּיד לְאִישׁ, הָעוֹד לְכֶם אָח",

¹⁰, "רְבִי לְוֵי בְּשֵׁם רַבִּי חָמָא בְּרַחֲמֵינָא, מֵעוֹלָם לֹא אָמַר יַעֲקֹב אֲבִינוּ דְּבַר שֶׁל בְּטָלָה, אֶלָּא כֶּךָ אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲנִי עוֹסֵק לְהַמְלִיךְ אֶת בְּנֵי בְּמִצְרַיִם, וְהוּא אוֹמֵר 'לָמָּה הִרְעַתֶּם לִי'".

יעקב אבינו, חקר ודרש המקור לחיסרון זה, ותלה את הנהגתו, בפגם כל דהו, לפי מדרגתו -

בקבלת עול מלכותו יתברך, עליו,

הרגשה זו, הובילה אותו, לקרוא קריאת שמע,

אין זה מטעם שהגיע זמן קריאת שמע,

אלא ראה הזדמנות זו, ראויה ומתאימה, להקיף את העבר וההווה -

והסיק מסקנות, שיש להגביר ולחזק מלכותו יתברך עליו,

ולזה, התרכז כל כולו, בנקודה זו, בתוך קריאת שמע,

שזהו המקום והמקור, לקבלת עול מלכות שמים.

ז. והנה, שמעתי¹¹ ממו"ר מוריני הגר"ש טולידאנו שליט"א, והוספתי בזה בסייעתא דשמיא נופך משלי, כדלהלן:

דהנה, נאמר בפסוק (בראשית, לה' - י'), "וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים, שְׁמֶךָ יַעֲקֹב - לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב, כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל".

ובגמרא (ברכות, יב' ע"ב, יג' ע"א), למדנו,

"כיוצא בו אתה אומר, 'לא יקרא שמך עוד יעקב - כי אם ישראל יהיה שמך', לא שיעקר יעקב ממקומו, אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו".

⁹ בראשית, מג' - ו'.

¹⁰ בראשית רבה, פרשה צא', י'.

¹¹ יום ב' יט' בתשרי התשע"ח, בשמחת בית השואבה שע"י בוגרי ישיבתינו הק', בעיר בני ברק.

והנה, במהות השם 'יעקב', מצינו בפסוק (בראשית, כה' - כז'),

"וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם, יוֹשֵׁב אֱהָלִים" -

דהיינו, שְׁשֵׁם זה מורה על "עסק התורה".

וכמו שדרשו חז"ל (ילקוט שמעוני, ויצא, רמז קכ'), על הפסוק (בראשית, כח' -

טז'), "וַיִּקְרָא יַעֲקֹב מְשָׁנָתוֹ",

"ר' יוחנן אמר, ממשנתו".

עוד מצינו בזה, מה שדרשו חז"ל (סנהדרין, קה' ע"ב), על הפסוק (במדבר, כד' -

ה'), "מֵה טָבוּ אֱהָלֶיךָ יַעֲקֹב, מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל",

"א"ר יוחנן, מברכתו של אותו רשע - אתה למד, מה היה בלבו.

ביקש לומר שלא יהו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות - 'מה טובו ¹² אהליך יעקב',

לא תשרה שכינה עליהם - 'ומשכנותיך ישראל'."

ברם, שְׁשֵׁם 'ישראל', מורה על המלכת הקב"ה, והוא מלשון "שררת א-ל".

וכמו שמצינו בגמרא הנ"ל,

"א"ר יוחנן, מברכתו של אותו רשע - אתה למד מה היה בלבו ... לא תשרה שכינה

עליהם - 'ומשכנותיך ישראל'."

ומבואר,

שכיוון שלא נתבטל השם 'יעקב' -

א"כ בתפקידו של יעקב מונחים ב' דברים,

א', עניין עסק התורה,

ב', עניין המלכת הקב"ה.

והנה, ידועה ומפורסמת קושיית רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א, בריש פרשת

"ויחיי",

¹² בחידושי אגדות ביאר בזה המהרש"א, שמילת "אוהל" נאמרה, במי שמרחיק עצמו מעסקי עולם הזה, ועוסק בצרכי שמים. כמו "יעקב איש תם יושב אהלים".

מפני מה, מְכַנֶּה יַעֲקֹב אֶע"י, פְּעָמִים בְּשֵׁם "יעקב", ופְּעָמִים בְּשֵׁם "ישראל" -
והלא, כבר אמר לו שָׂרוּ של עשיו (בראשית, לב' - כט'), "לֹא יַעֲקֹב יִאָמֵר עוֹד שְׂמֶךְךָ,
כִּי אִם יִשְׂרָאֵל".

ותירץ:

שאע"פ שְׂקָרָאוּ שָׂרוּ של עשיו בשם "ישראל", לא נִעְקַר שְׁמוֹ הַרְאִשׁוֹן "יעקב",
ולכן, יש מקומות שהוזכר בְּשֵׁם "יעקב", ויש מקומות שהוזכר בהם בְּשֵׁם
"ישראל"¹³,

¹³ ושם, האריך רבינו זיע"א, לבאר את כינויו של יעקב אע"ה, לפי סוד מצבו, וכדלהלן:

א. במאמר הקב"ה ליעקב אע"ה, בפרשתו (בראשית, לה' - י'), "שְׂמֶךְ יַעֲקֹב". נקרא בשם זה, מחמת
שהיה באבילות על אמו, והקב"ה ברכו בברכת אבליים,

אך לאחר מכן, נאמר שם, "יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׂמֶךְךָ". דהיינו, שמכאן ולהבא, חושבנא טבא.

ב. במיתת רחל אמנו ע"ה, נאמר (בראשית, לה' - כ'), "וַיַּצַּב יַעֲקֹב מַצְבֵּה עַל קְבֻרָתָהּ". נקרא בשם זה,
מחמת שהיה באבילות עליה,

ולאחר שקם מן האבלות, נאמר (שם, פסוק כא'), "וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל".

ג. וכשהגיע יעקב אע"ה אצל יצחק אע"ה, נאמר (בראשית, לה' - כז'), "וַיִּבֹא יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו",

כי מחמת דרך ארץ, לא נקרא בשם ה"שררה", על יד יצחק אביו.

ד. קודם מכירת יוסף הצדיק, נאמר (בראשית, לז' - ג'), "וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף". נקרא בשם זה, כי אז
היה יעקב אע"ה בגדלות המוחין,

ולאחר מכן, כשנמכר יוסף, והיה יעקב אע"ה באבל יגון ואנחה, בשם "יעקב" יקרא.

ה. וכשנמכר יוסף הצדיק, נקרא יעקב אע"ה, ג' פעמים בשם "ישראל",

"וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לְמַה הֲרַעַתֶּם", (בראשית, מג' - ו'),

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל יִשְׂרָאֵל אָבִיו", (בראשית, מג' - ח'),

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָאֵל אָבִיהֶם", (בראשית, מג' - יא'),

כיוון, ששם נִשְׁתַּרַר עליהם יעקב אע"ה, בשם השררה,

"לצד ההכרח, שראה שלא חשו לצערן, ונשתרר עליהם. ורמז, כי לא ימחול להם, לצד שהוא אביהם, וגם
שיקבלו דבריו".

והחילוק בדבר, הוא -

ש"בהשגתו שם עליון ה', יגיד כי ציווה ה' אתו את הנשמה העליונה, בעלת שם זה של ישראל' -

ומשפנה בו, כל זמן שאין שם עיצבון ...

ובהעדר כן, 'וינפש', יוצאה ממנו כיציאת נשמה יתירה של יום שבת -

ובאותו זמן, לא יקרא לו 'ישראל', כי בעלת השם הלכה לה ואינה, אז ויקרא שמו יעקב".

ולמהבואר בדברינו, ששם "ישראל", מורה, על המלכת הקב"ה בעולם,

אפשר, שדווקא בשעת גדלות המוחין -

כאשר יעקב אע"ה, פוגש את בנו אהובו, יוסף הצדיק -

ו. וכשנתברר שיוסף הצדיק חי, נאמר (בראשית, מה' - כז'), "וַיִּתְחַי רִיחַ יַעֲקֹב". נקרא בשם זה, מחמת שעלה ונתגדל לדרגת "ישראל",

וכפי שמצינו -

"וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל", (בראשית, מה' - כח'),

"וַיֹּסֶע יִשְׂרָאֵל", (בראשית, מו' - א'),

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל", (בראשית, מו' - ב').

ז. כשנתבשר על השיעבוד, שוב חזר לשם "יעקב".

ח. וכשנפגש עם יוסף הצדיק, שוב חזר לשמחה, ונקרא בשם "ישראל",

וכפי שמצינו -

"וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אֲבִיו", (בראשית, מו' - כט'),

"וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף אֲמוֹתָה הַפְּעַם", (בראשית, מו' - ל').

ט. ומאותו היום, ועד יום פטירתו, נקרא בשם "יעקב",

אך ביום פטירתו, נאמר (בראשית, מז' - כט'), "וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוֹת",

בבחינת (תהילים, קד' - כט'), "תִּסְפָּף רוּחָם יִגְעֹוּן" -

"והוא סוד הגדלת נפש האדם, בעת מיתתו".

מְבַצֵּעַ יַעֲקֹב אֶע"ה, הַמַּלְכָּה הַקַּב"ה בַּעֲלָמִים -

כַּאֲשֶׁר הוּא קוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע,

וּנְפֹלָא עַד לַמְּאוֹד.

ח. וְהִנֵּה, עַל הַפְּסוּק (בְּרֵאשִׁית, מו' - א'), "וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וְכָל אֲשֶׁר לוֹ, וַיָּבֵא בְּאֶרֶץ שֶׁבַע, וַיִּזְבַּח זִבְחִים לֵאלֹהֵי אָבִיו יַצְחָק",

עַמְדוֹ רְבוּתֵינוּ ז"ל בַּמְדַּרְשׁ (בְּרֵאשִׁית רְבֵה, פְּרָשָׁה צַד', ח'), מִפְּנֵי מַה זִּבַּח יַעֲקֹב אֶע"ה, זִבְחִים, דּוּקָא "לֵאלֹהֵי אָבִיו יַצְחָק" -

וְלֹא "לֵאלֹהֵי אָבִיו אַבְרָהָם",

וַיַּעֲוִין שָׁם, שְׁתִּירְצוּ בַכֶּמָה אוֹפְנִים.

בְּרַם, לְדַבְרֵינוּ, אֲפֹשֶׁר בְּסִייעַתָּא דְשָׁמַיָא, לְבַאֵר כֵּךְ :

דְּהִנֵּה, עַל הַפְּסוּק (בְּרֵאשִׁית, כו' - ל'), "וַיִּיחָרֵד יַצְחָק חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד מְאֹד, וַיֹּאמֶר, מִי אֲפֹא הוּא הַצֵּד צִיד, וַיָּבֵא לִי, וְאָכַל מִכָּל בְּטָרָם תְּבוּאָה וְאַבְרָכָהּ, גַּם בְּרוּךְ יְהִי", דְּרֵשוּ רְבוּתֵינוּ ז"ל (בְּרֵאשִׁית רְבֵה, פְּרָשָׁה סו', ב') -

"אָמַר רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא, 'מְאֹד', מִחֲרָדָה שְׁחָרַד עַל גְּבִי הַמְּזַבֵּחַ".

וְכַתֵּב רַש"י, וז"ל :

"רֵאָה גִּיהֶנֶם פְּתוּחָה מִתַּחְתֵּינוּ".

וְהִנֵּה, עַל הַפְּסוּק (בְּרֵאשִׁית, לו' - לה'), "וַיִּקְמוּ כָּל בְּנֵי וְכָל בְּנֹתָיו לְנַחְמוֹ, וַיִּמְאֵן לְהַתְּנַחֵם, וַיֹּאמֶר, כִּי אֶרְדָּ אֶל בְּנֵי אָבִל שְׂאֵלָה, וַיִּבְדַּךְ אֶתְּוֹ אָבִיו",

פִּירֵשׁ רַש"י, וז"ל :

"וּמְדַרְשׁוֹ, גִּיהֶנֶם,

סִימָן זֶה הִיָּה מִסוּר בִּידֵי מִפִּי הַגְּבוּרָה, אִם לֹא יָמוּת אֶחָד מִבְּנֵי - בַּחַיִּי, מוּבַטַח אֲנִי שְׂאִינִי רוֹאֵה גִּיהֶנֶם".

וְאֲפֹשֶׁר, דְּכִיוּן שֶׁהִיָּה יַצְחָק אֶע"ה, בַּחֲלָחֵלָה, כַּאֲשֶׁר רֵאָה כִּי כָּל יָמָיו קִירַב אֶת עֵשׂוֹ בְּנוֹ -

בטעות,

ולכן, ראה גיהנם פתוחה מתחתיו,

כן היה הדבר, אצל יעקב אע"ה -

שכן, ראה כי כל ימיו, חי בצער וביגון -

בטעות.

ולפיכך, זָבַח יַעֲקֹב אֶע"ה, זָבַחִים, דווקא "לֵאלֹהֵי אָבִיו יַצְחָק",

כיוון, שהרגיש קשר ישיר לאביו יצחק, בדרך החיים.

ט. ¹⁴ אבותינו הקדושים, שמו לב לכל חיסרון, גם דק מן הדק,

במידה כזאת, שהפריע למנוחתם, והשבית את שמחתם -

וכל מגמתם, היא לתקן המעוות ...

ולכן, דווקא ברגעים אלה, של התרגשות כל כך גדולה, אחרי מהפך עצום מהקצה

אל הקצה, משיא האבלות הצער והיגון - לשיא השמחה והאושר ...

כששם מול עיניו, את כל המחזה הנורא והנפלא הזה, ובוחן בעיני שכלו - טובות

ה' יתברך -

שבזמן שההשגחה העליונה, מובילה את העניין להמלכת יוסף -

יעקב אבינו בוכה ומתאבל,

ולמה לא עלה ברעיונו מחשבה זו, לסמוך על ה' יתברך, שזה בוודאי לטובתו -

אין זה, כי אם חיסרון ב'תמליכוני עליכם' ...

העצה לכך, הוא, חשבון הנפש -

להתבונן עמוק, בחלישות שְׁכַל האדם, וכי אין לסמוך על בינתו כלל וכלל.

על האדם, להיות מסור לגזירתו יתברך,

¹⁴ לשונו של סבי מו"ר הגה"צ רבי משה איבגי שליט"א,

בספרו "ישרי לב" על התורה, חלק א', עמוד ריא'.

ולהאמין, ש-ה-כ-ל, לתועלת האדם וטובתו.

ו. ומה שעלינו ללמוד מזה:

שאנו "בני ישראל", אמורים לתת על עצמינו, בכל זמן ועת,

שלטון הדעת,

שפירושו, שאת חשבון הנפש, עושים, גם במצב הכי מרומם ונעלה, וגם בתכלית השמחה,

שבזה, האדם מראה, שמגביר את אהבתו הגשמית, לאוהבו הרוחני -

מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא,

ולפיכך, אין האדם דוחה את השעה, אלא, ש-שעת השמחה, היא, השעה הראויה לשם כך.

ולדברים אלו, זכה יעקב אע"ה, כשהשלים את עבודתו,

עבודת "ישראל", המורה, על המלכת הקב"ה בעולמו,

העומדת, ומשלימה, את עבודת "יעקב", המורה, על עמל התורה, שנהג בעצמו.

יתן ה' יתברך, שנזכה "לשאוף" לדרגות אלו,

ובסייעתא דשמיא, נדבק בהם, ונזכה בהם,

בבחינת¹⁵, "הבא ליטהר, מסייעין אותו", אמן.

¹⁵ פסיקתא זוטריתא, בשלח, פרק טו', סימן כו'.

"זוהר הקדוש", חלק ב', פרשת יתרו, דף עט' ע"ב.